

Kiezen voor het goede

Exodus 1.8–2.10

Rev Dr Jos M. Strengholt

Heliopolis 2011, Arnhem-Nijmegen 2020

Het leven bestaat uit het keuzes maken. Elke dag maken we keuzes – grote en kleine. Ons levenspad voor ons bestaat uit talloze afslagen. een enorme hoeveelheid mogelijkheden. De keuzes die we maken doen er echt toe.

Zelfs kleine keuzes zijn belangrijk, omdat ze weer leiden tot nieuwe situaties en mogelijkheden. Toch zouden we gek worden als we voortdurend over elke keuze moesten nadenken. Ik herinner me een meisje bij me zijn de klas op de middelbare school; ze zei me een keer dat ze bij alles bewust wilde kiezen, zelfs wanneer ze een lichtknop indrukte. Dat vond ik best vreemd, en later bleek helaas dat ze psychisch ernstig in de war raakte. Het is nooit meer goed gekomen.

Ja, we maken voortdurend keuzes, maar tegelijk leven we ook vanuit gewoonten en routines. Daarbij mogen we vertrouwen dat God in Zijn goedheid voor ons zorgt. Hij werkt mee in de keuzes die wij maken. Zijn voorzienigheid leidt ons leven.

Dat zien we in het verhaal van de baby Mozes.

1. Farao – het kwaad aan de macht

Egypte kreeg een farao die Jozef niet gekend had. Hij wist niets van Jozefs grote rol bij het redden van Egypte tijdens de hongersnood. Daarom voelde hij geen dankbaarheid tegenover Jozefs familie en het volk Israël dat in Egypte steeds groter gegroeid was.

Hij zag alleen dat die buitenlandse bevolkingsgroep steeds groter werd, en dat maakte hem bang. Dat is van alle tijden. Een bekende politieke strategie is om een zwakke minderheid als vijand aan te wijzen om zo macht te versterken. Angst voor vreemdelingen kan mensen verenigen.

Farao dacht: “Misschien zullen deze vreemdelingen ons later kwaad doen, dus laten we hen nu alvast onderdrukken.”

Eerst maakte hij de Israëlieten tot slaven. Maar ze bleven groeien in aantal. Daarna gaf hij de vroedvrouwen opdracht om de Hebreeuwse jongetjes bij de geboorte te doden. Toen ook dat mislukte, beval hij alle Egyptenaren om de jongens in de Nijl te gooien, mogelijk als offer aan de Nijlgod Hapi.

Dit was puur kwaad: moorddadig, onderdrukkend en ondankbaar tegenover een volk dat Egypte op ene zo belangrijk moment van een hongersnood geholpen had.

Israël en later ook de kerk zagen in farao een beeld van de duivel zelf: degene die mensen onderdrukt en vastbindt aan slavernij en zonde. Mozes werd een beeld van Christus, de Bevrijder die Zijn volk uitleidt.

Farao doet ook denken aan koning Herodes, die de kinderen van Bethlehem liet doden om Jezus uit de weg te ruimen.

Johannes Chrysostomus zei hierover:

“Farao beval de kinderen in de rivier te werpen. Maar juist daardoor werd Mozes gered en groeide hij op in het paleis.”

Wanneer dingen moeilijk gaan, betekent dit niet het einde. God kan zelfs slechte omstandigheden gebruiken ten goede voor Zijn volk. Vaak groeien we juist door moeite heen. Wanneer God ons snoeit, worden we sterkere bomen.

Farao wilde Israël verzwakken, maar Gods kracht werkte midden in hun lijden. In Exodus 1 wordt Gods Naam nauwelijks genoemd, maar Hij was wel degelijk aanwezig en vormde Israël tot Zijn volk.

2. Mozes – Gods uitverkoren redder

Het volk Israël kende dit verhaal al lang voordat het boek Exodus werd opgeschreven. Zij wisten dat God dat kleine kindje in het biezen mandje zou gebruiken om Zijn volk te redden.

Maar Mozes' leven begon wel erg moeilijk. Zijn moeder moest hem afstaan. Dat laat sporen na in een mens. Veel geadopteerde kinderen worstelen met hun identiteit; waarschijnlijk gold dat ook voor Mozes.

Hij kreeg een Egyptische opvoeding. Hij leerde de wetenschap van Egypte, schreef hiërogliefen en droeg Egyptische kleding. Toch kende hij zijn afkomst goed. Zijn eigen moeder voedde hem immers in zijn eerste levensjaren.

Toen hij later moest kiezen, koos hij voor het volk van zijn moeder en vader: hij wilde een Israëliet zijn.

Zijn jeugd in het Egyptische hof moet daarom pijnlijk geweest zijn. Hij leefde in een cultuur die niet werkelijk de zijne was. God gebruikte dit om hem voor te bereiden op zijn taak.

Zo is het ook met ons. Grote dingen bereiken vraagt offers. Wie God wil dienen, betaalt daar vaak een hoge prijs voor.

Het volgen van Christus heeft een pijnlijke kant. Als christenen voelen we ons nooit helemaal thuis in deze wereld.

God gebruikt moeite om ons los te maken van verkeerde verlangens en om ons te vormen. Het echte verlies in het leven is niet het lijden zelf, maar wanneer we er niets van leren. Wanneer we verkeerde keuzes maken.

Mozes moest door moeilijke omstandigheden heen, om de man te worden die God ging gebruiken.

Maar in dit verhaal is Mozes nog niet de held.

3. Vijf trouwe vrouwen

De hoofdpersonen lijken farao en Mozes te zijn. Maar Mozes zal pas tachtig jaar later werkelijk optreden als bevrijder. In dit verhaal zijn de echte helden vijf vrouwen.

De vader van Mozes wordt nauwelijks genoemd. Dat onderstreept juist dat de mannen hier geen hoofdrol spelen.

Farao wilde de jongens doden. Meisjes zag hij niet als bedreiging. Maar juist vrouwen vrijdelden zijn plannen: de moeder van Mozes, zijn zus Mirjam, twee vroedvrouwen en zelfs farao's eigen dochter.

De eerste heldinnen zijn de vroedvrouwen. Mogelijk waren zij zelf Egyptisch en hielpen zij de Hebreeuwse vrouwen bij bevallingen.

Zij weigerden hun beroep te misbruiken voor moord. Hun taak was leven brengen, niet babies om zeep helpen. Hun daad was een vorm van burgerlijke ongehoorzaamheid en vreedzaam verzet tegen diep onrecht.

Ja, christenen behoren gehoorzaam te zijn aan de overheid. Maar Gods wet staat boven menselijke wetten.

Ook Mozes' moeder handelde moedig. Ze volgde haar moederinstinct om haar zoon te beschermen. Ze maakte een mandje – letterlijk een kleine ark – en legde haar kind daarin tussen het riet van de Nijl.

Ze wist waar farao's dochter ging baden en hoopte dat zij medelijden zou krijgen.

Wat moet dat pijnlijk geweest zijn: je zoon afstaan om hem een kans op leven te geven.

Mirjam bleef op afstand kijken om te zien wat er zou gebeuren.

En dan gebeurt het wonderlijke: het plan slaagt.

Farao's dochter was misschien wel het moedigst van allemaal. Terwijl haar vader de Hebreeuwse jongens wilde doden in de Nijl, redde zij juist een Hebreeuws jongetje uit de rivier en adopteerde hem.

Ze gaf hem de Egyptische naam Mozes: “uit het water getrokken”.

Ook zij koos tegen het kwaad in. Zij koos voor leven in plaats van dood.

Eeuwen later moeten de Israëlieten rond hun kampvuren glimlachend naar dit verhaal hebben geluisterd. God versloeg de plannen van farao – door vrouwen.

Door twee vroedvrouwen, een Hebreeuwse moeder en dochter, en een Egyptische prinses.

De heldinnen in dit verhaal zijn vijf vrouwen uit verschillende generaties en culturen.

Conclusie

Sommige moderne theologen wijzen erop hoe dit verhaal het patriarchale denken doorbreekt. En inderdaad: deze vrouwen spelen een beslissende rol.

Wie redde Israël uit Egypte? Natuurlijk Mozes. Maar zonder deze vrouwen was Mozes nooit gered.

Het kind dat gedood moest worden, werd juist opgevoed aan het hof en kreeg de beste opleiding. Zo bereidde God hem voor op zijn toekomstige taak.

Gods voorzienigheid werkte door gewone mensen heen. Dat doet Hij nog steeds.

De redding van Mozes gebeurde niet vanzelf. Elk van deze mensen maakte de juiste keuze, zonder Gods volledige plan te kennen. Ze handelden naar hun geweten en naar wat zij als goed en kwaad herkenden.

Dat is ook onze opdracht.

Aan welke kant staan wij? Kiezen wij voor de machten van deze wereld, omdat dat veilig voelt? Of kiezen wij voor de zwakken, de slachtoffers, de lijdenden?

Elke dag moeten wij zulke keuzes maken.

Wie dienen wij? Aan wie geven wij onze loyaliteit? Wat is goed en wat is kwaad?

Maak uw keuzes als christen, als volgeling van Jezus Christus. Dat betekent meestal dat wij kiezen voor de verliezers, de slachtoffers en de mensen die lijden.

+ In de naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest. Amen.